

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Парфьонова Олена Дмитрівна

студентка

Державного торговельно-економічного університету

Науковий керівник: Штундер Ірина Олександрівна

професор кафедри економічної теорії

та конкурентної політики

Державного торговельно-економічного університету

Конкуренція як зіткнення інтересів, суперництво та боротьба між виробниками товарів та послуг за кращі, економічно вигідні умови виробництва та реалізації продукції найчастіше проявляється у наявності на ринку великої кількості виробників конкретного продукту, свободі вибору господарської діяльності виробників, відповідності між попитом та пропозицією, наявності ринку засобів виробництва. А саме міжнародна конкуренція в свою чергу детермінує конкуренцію між виробниками на світовому ринку, що поєднують внутрішньогалузеві та міжгалузеві її види. Сучасні розвинені транснаціональні компанії є основними представниками та учасниками такого рівня конкуренції. Саме міжнародна конкуренція сприяє збалансованому розвитку світової економіки, переливанню капіталу між економіками різних країн світу.

Діяльність держави з регулювання конкурентних відносин може бути дієвою тільки у зв'язку зі створенням та розвитком конкурентного середовища, регулюванням конкурентних відносин і конкурентного процесу з метою підтримки та заохочення економічної конкуренції, боротьби з негативними наслідками монополізму, захисту законних інтересів підприємців та споживачів, сприяння розвитку цивілізованих ринкових відносин, створення конкурентоспроможного вітчизняного виробництва.

Одним із методів регулювання конкурентних відносин є імперативний метод як основний інструмент регулювання конкурентних відносин на міжнародному рівні. Цей вид регулювання ґрунтується на відносинах підпорядкування та субординації, коли правова норма має імперативний, однозначний характер, за її порушення настають юридичні наслідки. Імперативний метод регулювання притаманний вертикальним відносинам або відносинам, які мають публічний характер. Цей метод визначається владними приписами і застосовується у формі правових заборон та зобов'язань. Важливий метод, який включає в себе регулювання волі сторін, між якими склалися юридично

рівні відносини – метод децентралізованого регулювання. Економічні суб'єкти самі вирішують, вступати чи не вступати у конкурентні відносини з іншими суб'єктами, та обирають певну модель поведінки, орієнтуючись на норми права. Зазвичай ці два первинних методи регулювання конкурентних відносин застосовуються в усіх галузях права у різноманітних поєднаннях із домінуванням одного з них над іншим [2].

В Україні існують два принципи регулювання конкурентних відносин. Перший принцип передбачає можливість робити все, що не заборонено законом. У господарській практиці якщо йдеться про відсутність прямої правової заборони, то це не означає, що суб'єкт не має заборони на певні дії. Щодо другого принципу, то він передбачає можливість вільного руху капіталів, товарів та послуг на території України [3]. Порушеннями економічної конкуренції відносно статті 50 «Про захист економічної конкуренції» є: антиконкурентні узгоджені дії, зловживання монопольним становищем, антиконкурентні дії органів влади, обмежувальна або дискримінаційна діяльність, порушення положень встановлених Антимонопольним комітетом України, надання недостовірної інформації Антимонопольному комітету України та інші [4].

У США та Канаді через процес активної монополізації було прийнято закон у якому передбачається покарання за зловживання домінуючим становищем. Серед пунктів зловживання виділяються такі як: захоплення частини ринку вертикально інтегрованим постачальником з метою витіснення неінтегрованих покупців, які конкурують із постачальником; закупівля товарів з метою запобігання зниженню цін; встановлення вимог до якості товарів, не сумісних з якістю товарів, що випускаються конкурентом, з метою обмеження доступу до ринку або усунення конкурента з ринку; продаж товарів за ціною, нижчою від вартості продажу, щоб дисциплінувати або усунути конкурента та інші [5].

Досвід розвитку та функціонування конкурентних відносин у Німеччині свідчить про те, що виняткове становище в антимонопольному законодавстві країни займає захист прав споживачів. У національному законодавстві Німеччини споживач визначається як непрофесіонал, що купує товари для особистого, а не виробничого призначення. У параграфі 24 Закону Німеччини «Про загальні умови угод» від 9 грудня 1979 р., йдеться про те, що правила параграфів 2, 10, 11, 12 не розповсюджуються на загальні умови угод, які укладаються комерсантом, якщо «угода стосується здійснення його торговельного промислу» [6]. Таким чином, конкурентне законодавство, яке захищає права споживачів є важливою ланкою, що детермінує відносини між виробниками та споживачами. Також основою для функціонування

Федерального управління картелів Німеччини є Закон Німеччини «Про конкуренцію». У даному випадку об'єктом аналізу є захист конкуренції від будь-яких обмежень, незалежно від того, чи вони виникли у країні чи за її межами. Застосовується він до всіх компаній та містить певні спеціальні положення щодо окремих секторів економіки, зокрема сільського господарства [7].

Антимонопольне законодавство Франції бере свій початок ще з 1953 року, а найбільш активні дії розпочались вже з 70-х років. Найбільш жорсткому контролю піддається саме горизонтальне злиття. В той час як при вертикальному злитті максимальна квота становить не більше 40%, то при горизонтальному злитті заборонено об'єднувати компанії якщо квота перевищує 25% [7]. Досвід Франції щодо регулювання конкурентних відносин значно відрізняється від інших. Після другої світової війни Франція сама стимулювала злиття та створення масштабних підприємств. Проте наразі у Франції створено Раду з питань конкуренції, яка здійснює системний та періодичний контроль за діяльністю великих підприємств [8]. Остаточні монопольні рішення у Франції приймаються не в суді, а шляхом адміністративних процедур. Наразі у Франції існує більше 3 тис. державних контролерів за цінами [7].

Отже, досвід свідчить, що діяльність світових монополій в міжнародному бізнесі має як позитивні так і негативні наслідки, а тому їх функціонування необхідно регулювати. В нашій державі головним органом, що формує конкурентну політику та стежить за дотриманням антимонопольного законодавства є Антимонопольний комітет України. Антимонопольне законодавство, система органів законодавчої, виконавчої і судової влади є головним інструментом державної антимонопольної політики. З дослідження випливає, що кожна країна має свої специфічні особливості антимонопольного регулювання, але, в цілому, основною метою є припинення зловживання монопольним становищем фірм-домінантів.

Список використаних джерел:

1. Гуль І. Г. Конкуренція і монополія в ринковій економіці. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/20370/1/Лекція_6.pdf
2. Аналіз міжнародної конкуренції. URL: <https://pns.nneu.edu.ua/pluginfile.php/744503/modresource/content/0/Тема%204.pdf>
3. Безух О. В. Методи та принципи правового регулювання конкуренції. URL: <https://iusprivatumjournal.online/2017-2/1-2017/1-36-42>
4. Базилевич О. М. Правові засади антимонопольного регулювання господарської діяльності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30974/1/Базилевич%20О.М.pdf>
5. Проскурня О. М. Світова та конкурентна політика країн Європейського Союзу. URL: http://web.kpi.knarkov.ua/bapm/wpcontent/uploads/sites/28/2020/03/Meterialfor_M1.pdf

6. Сагайдак Ю. В., Коваль В. Р. Порівняльно-правовий аналіз деяких аспектів антимонопольного законодавства України, Італії та Німеччини. URL: http://lsej.org.ua/1_2019/26.pdf

7. Писаренко В. П. Зарубіжний досвід антимонопольного регулювання та можливості його використання в Україні. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2016/39_2016/05.pdf

8. Швидка Т. І. Історія формування антимонопольної політики та законодавства в Європейському Союзі. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/1/2019/part_2/32.pdf